

նակները կը պահուէին Գողգոթայի մատրան գաւիթը, յետոյ է որ անոնք պահուեցան նոյն մատրան վերի յարկը: Գողգոթայի սեպհականութիւնը մինչեւ 1439 թուականը հայոց կը վերաբերէր. անկէ յետոյ վրացիք Եգիպտոսի Սուլթանէն իւրացուցին անուղիղ միջոցներով, այժմ կը տիրանան յոյները:

Կարգաւ կը զնենք հոս Գողգոթայի աւանդութիւնները.

1. — Քրիստոսի մարմնոյն խաչէն իջման եւ «Աւսուած» երգին աւանդութիւնը. — «Նեքտառիոս նոր Հռովմայ հայրապետն (*) ասէ թէ չէր հնար Յովսէփայ իջուցանել զմարմինն տեառն ի խաչէն վասն փայլատակմանցն ի խոցուածոյն: Ապա ի բաց կացեալ եւ զձեռս համբարձեալ ասէ. Սուրբ Աստուած սուրբ եւ հզօր, սուրբ և անմահ որ խաչեցար վասն մեր ողորմեա մեզ: Եւ զայս երիցս ասացեալ էջ մարմինն ի վերայ բազկացն Յովսէփայ, որ եւ յայսմանէ սովորութիւն առեալ լատինացիք յամենայն ամի յաւուր Աւագ Ուրբաթին «զսուրբ Աստուածն» խաչեցարիւ հանդերձ ասեն, և ի խաչէն զպատկեր խաչեցելոյն ի-

սիրած է թէ Երուսաղէմ, մասնաւորապէս Գողգոթան երկրի մէջեղն է: Հին Քրիստոնէայ բանաստեղծ մը՝ Տերսուղիանոս ընդդէմ Մարկիոնի (Գիրք Բ.) այդ մասին այսպէս կ'արտայայտի.

«Գողգոթայի տեղն է աս. զլուսին զանկը, հայրենի լեզուն այսպէս կոչած է զայն, հոս է երկրի կեդրոնը, հոս է յաղբուրեան նշանը»:

(*) Նեֆստրիոս պատրիարք Կ. Պոլսի (387-397), անոր Ս. Թէոդորոսի եւ Ս. Սեփանոսի **ներբողեաները** նախնեաց կողմէն հայերէնի քարգմանուած են, բայց ամենց յունարէնը կը պակսի: «Սուրբ Աւսուած» երգը, առանց «**փառաւորեալ**» ի հայ եկեղեցին եւ կ'երգէ Աւագ Ուրբաթ, Քրիստոսի քաղման երեկոյին: